

Az előhívás/emploi ment kiállításban megjelenő alapállások

(részlet a kiállítás kurátori szövegéből)

A kiállítás öt művészeti alapállást jelenít meg, ám nem törekszik a lehetséges művészi pozíciók teljes körű lefedésére, egy újabb zárt diszkurzus létrehozására. Saját kurátori megközelítésünk szempontjából emeltük ki a releváns közös nevezőket, metszéspontokat, alkalmazkodva a művészi megnyilvánulások révén kirajzolódó pozíciókhoz.

Egy megterhelő élmény felszínre emelésének, elhallgatott narratívák feltárásának, tabuk kibontásának és feloldásának feltétele egy olyan út, nyelv keresése, amely láthatóvá teszi a „törést”, és hallhatóvá teszi annak elszünetőjét: ez a **feltáró** alapállás. A nyílt feldolgozás, a traumák természetének megértésére irányuló egyéni törekvések, az identitás kitágításának igénye fontos szerepet játszik egy traumatizált társadalom felépítésében, illetve annak közvetítésében, hogy traumáink milyen hatással vannak életünkre, kapcsolatainkra, közösségeinkre és kultúránkra.

Számos, a kiállításon bemutatott mű esetében fontos annak vizsgálata, hogy a művész miként tölt be **katalizátor** szerepet egy folyamatban, milyen pozíciót vesz fel annak érdekében, hogy jelenlétével és tetteivel valamilyen változást idézzon elő az adott közösségben. Az elkötelezett, mozgósító jellegű művészeti gyakorlat során – akár egyedi, akár hosszú távú megvalósulást vetít elő – sok esetben a művész jelöli ki a mű létrejöttének kereteit, illetve teszi a résztvevők együttműködésétől függővé. A mű kiállításának pillanatától függ, hogy „nyitott” marad-e, vagy lezárt egységgé válik a bemutatásának tényétől.

A következő alapállás egy olyan folyamatot helyez előtérbe, amely során a trauma **erőforrássá** alakul. A művész saját identitását kitágítva nem stigmaként, tabuként kezeli a forrást, hanem használja azt, építkezik belőle. Sok esetben a művész maga teremti meg a trauma vizuálisan értelmezhető forrását azáltal, hogy képes a saját eszközrendszerével láthatóvá tenni az immateriális, hangot adni a megfogalmazhatatlannak. Az alkotó a művén keresztül elősegítheti mások képességét a saját erőforrásaik felismerésére és használatára.

The positions unfolding in the exhibition előhívás/emploi ment

(extract of the curatorial text of the exhibition)

The exhibition presents five artistic positions – without seeking to cover all possible artistic stances and give rise to another closed discourse. We have highlighted the relevant common denominators and intersections from the perspective of our own curatorial approach, adapting them to the positions that emerge through artistic expressions.

In order to bring a distressing experience to the surface, to reveal silenced narratives, to unravel and resolve taboos, it is necessary to find a way, a language that makes the ‘rupture’ visible and the sufferer audible: this is the **revealing** position. The need to expand one’s identity, to openly process trauma, to make individual efforts to understand its nature, all play an important role in building a trauma-informed society and in communicating the impact of our traumas on our lives, our relationships, our communities and our culture.

With many of the works in the exhibition, it is important to explore how the artist acts as a **catalyst** in a process, what position they take in order to bring about change in a community through their presence and actions. In engaged, mobilising artistic practice – whether it is an individual or a long-term project –, it is often the artist who sets the framework for the conception of the work and makes it dependent on the cooperation of the participants. Whether the work remains ‘open’ or becomes a closed entity owing to the fact that it is presented depends on the moment it is put on display.

The next position focuses on a process whereby trauma is transformed into a **resource**. By expanding their own identity, the artist does not treat the source as a stigma or taboo, but uses it and builds on it. In many cases, the artists themselves create the visually interpretable source of trauma by being able to make the immaterial visible by means of their own devices and to give voice to the inexpressible. Through their work, the artist can facilitate the ability of others to recognise and use their own resources.

A kiállításon helyet kapnak olyan művek is, amelyek **reparatív** módon közelítenek adott trauma-forrásokhoz: a múlt reparálását, traumaközösségek támogatását célozzák meg. Az alkotói folyamat fókuszában a megjavítás lehetősége, a helyreállítás áll; egy tranzakciós átdolgozás, amely ugyanakkor felkészülést is jelenthet a jövőben átélendő traumára.

Végül, de nem utolsósorban, a fentebb említett irányvonalak mellett kifejezetten gondolatébresztően hatnak azon művek, melyeknél a művész saját alapállását úgy közvetíti, hogy valójában a nézőt pozicionálja a traumaforrás feldolgozójaként és ezáltal az adott mű az ő **performatív** közreműködésével jön létre. A performativitás fogalmát nem pusztán az időben zajló, folyamatjellegű művek (performanszok) megnevezésére használjuk, hanem egy olyan viszonyrendszer leírására, amit J. L. Austin, brit nyelvfilozófus alkotott meg a beszédaktus-elmélet része-ként. Más beszédaktusokkal ellentétben az ún. performatív beszédaktusok esetében a megnyilvánulás nem helyezhető el az igaz vagy hamis mátrixában. A performatív beszédaktusok sajátossága, hogy egy dolog a kimondás révén valósul meg, mint például a házasságkötés vagy a bocsánatkérés. Ezt az elképzelést a képzőművészet közegére lefordítva olyan munkákra gondolhatunk, amelyek esetében az alkotó a mű megvalósulásához/„befejezéséhez” a nézőtől valamilyen részvételt, illetve cselekvést vár el. A mű maga egy struktúra, amiben a nézőnek a művész aktív szerepet szán, e nélkül a mű sem válik teljessé, így a néző szimbolikus vagy fizikai részvétele a műbe bele van kalkulálva. A művész jelöli ki azon kereteket, amelyek megadják a mű feloldását és/vagy a néző bevonásának lehetséges módját, az pedig a folyamat során derül ki, hogy mennyiben reflektív az alkotó magatartása, és milyen változást idéz elő a bevont szereplők reakciója a folyamat során. Sok esetben a műben megjelenik a felelősség kérdése, egyfajta szembesítés/megkérdőjelezés, amelynek során a néző kénytelen a narratíva részévé válni, és akár morális döntési helyzetbe is kerül.

FEIGL Fruzsina, KÁLMÁN Borbála, TIMÁR Katalin

The exhibition will also include works that take a reparative approach to specific sources of trauma by aiming to **repair** the past and support trauma communities. The focus of the creative process is on the possibility of repair and restoration; a transactional adaptation that can also be a preparation for future trauma.

Last but not least, in addition to the above-mentioned tendencies, particularly thought-provoking are the works in which artists convey their own position by actually positioning the spectator as the subject who processes the source of trauma, and thus the work is created with the spectator's **performative** participation. The concept of performativity is not used merely to denote processual works (performances) that take place over time, but to describe a system of relations that the British language philosopher J. L. Austin conceived as part of his speech act theory. In contrast to other speech acts, in the case of so-called performative speech acts, the utterance cannot be placed in a matrix of true or false. The distinctive characteristic of performative speech acts is that the deed, such as marriage or an apology, is accomplished through utterance. Translating this idea to the medium of visual art, we can think of works where the artist expects some kind of participation or action from the viewer in order to realise/'complete' the work. The work itself is a structure in which the viewer is expected to play an active role, without which the work is incomplete, and the viewer's symbolic or physical participation is calculated into the work. It is the artist who defines the framework that provides a resolution for the work and/or possible ways of involving the spectator, while the extent to which the artist's behaviour is reflexive and the changes the reactions of the involved participants elicit are revealed in the process. In many cases, the work raises the question of responsibility, a kind of confrontation/challenging, whereby the viewer is forced to become part of the narrative and may even have to face a moral dilemma.

Fruzsina FEIGL, Borbála KÁLMÁN, Katalin TIMÁR